

PRITARTA

Kauno miesto savivaldybės
mero

2025 m. birželio 30 d.

potvarkiu Nr. M-708

PATVIRTINTA

Kauno Šančių lopšelio-darželio
direktoriaus

2025 m. liepos 1 d.

įsakymu Nr. V-71

KAUNO ŠANČIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Požiūris į vaiką, jo ugdymą(si)

1. Kauno Šančių lopšelio-darželio (toliau vadinama lopšelis-darželis) Ikimokyklinio ugdymo programa (toliau Programa) siekiama atliepti ikimokyklinio amžiaus vaikų interesus, puoselėti jų gerovę ir tenkinti kiekvieno vaiko individualius, savitus poreikius turtinant vaikų patirtis bei plėtojant galimybes.
2. Ikimokyklinio ugdymo programa grindžiama *ekologinių sistemų teorija*, kurios kūrėjas – U. Bronfenbrenneris, Ekologinių sistemų teorinė prieiga orientuota į visuminį vaiko, kaip žmonijos bendruomenės nario ugdymą. Svarbu kurti palankią ir įtraukią mokymosi aplinką, kurioje skiriamas dėmesys skirtingiems vaiko vystymosi bruožams, skatinant individualumą. Vaikas suvokiamas kaip aktyvus, savarankiškas, geriausiai besimokantis pagal savo pojūčius ir interesus. Mokytojas – kuriantis palankią ir įtraukią mokymosi aplinką, atsižvelgiantis į vaiko unikalumą, jo vidines galias, skirtingas vaikų patirtis, individualius poreikius, kultūras. Ugdymasis - turintis socialinę kultūrinę kryptį, individualizuotas, įtraukus, kontekstualus, sąveika grįstas ugdymas.
3. Programoje vadovaujamosi universalios dizaino mokymuisi prieiga, laiduojančia kiekvieno vaiko skirtumų pripažinimą ir sėkmingą ugdymąsi, visavertę įtrauktį ugdymo(si) procese. Kuriamas ugdymosi įvairovė, siekiant kuo labiau sumažinti mokymosi kliūtis, kad kiekvienas vaikas turėtų galimybę pasirinkti sau veiksmingiausias mokymosi būdas.

Ugdymą(si) grindžiančios vertybės

4. Vaikų ugdymas ir ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir vaiko ugdymąsi sąlygotomis vertybėmis:

- *Vaiko orumas* – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;
- *Vaiko gerovė* – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;
- *Saviraiškos laisvė* – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;
- *Lygiavertis dalyvavimas* – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;
- *Lygiateisiškumas ir teisingumas* – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų;
- *Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei* – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinis ir kultūrinius skirtumus;
- *Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas* – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;
- *Kultūrinis tapatumas* – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą;
- *Tėvai* – svarbiausi vaikų ugdytojai. Su tėvais tariamasi dėl jų vaikų ugdymo tikslų, ugdymosi rezultatų, turinio, ugdymo proceso organizavimo, atsižvelgiama į jų lūkesčius bei individualias vaikų galias ir skirtingą ugdymosi patirtį;
- *Pedagogų profesionalumas* – pagrindinė kokybiško ikimokyklinio ugdymo sąlyga.

Vaikų poreikiai

5. Įstaigą lanko neurotipiniai, gabūs, specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai, kitakalbių, socialinės atskirties aplinkoje gyvenančių ir kitų savitų poreikių turintys vaikai. Siekiant patenkinti įstaigą lankančių vaikų poreikius, teikiame visuminį vaikų ugdymą. Kuriami ugdymo(si) kontekstai, kurie užtikrina pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių tenkinimą ir turtinimą:

- *Žaidimo poreikis* – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą;
- *Saugumo poreikis* – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia;
- *Draugysčių poreikis* – jaustis priimtam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų;
- *Komunikavimo poreikis* – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūriniais ir pan.) Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir su suaugusiais priemones, atrasti pagarbous bei veiksmingo bendravimo būdus;

- *Pažinimo džiaugsmo poreikis* – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugtis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti;
- *Kūrybinės saviraiškos poreikis* – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių.

Tėvų (globėjų) ir bendruomenės poreikiai

6. Lopšelj-darželį lanko įvairių socialinių sluoksnių vaikai. Atsižvelgiant į tėvų pageidavimus bei lūkesčius, padedame šeimai ugdyti vaiką, teikiant kvalifikuotą pedagoginę pagalbą, papildant ugdymą šeimoje. Tėvai (globėjai) yra atsakingi už vaiko gerovę, sveikatą todėl lopšelyje-daželyje skiriamas dėmesys partnerystei su šeima. Tėvai skatinami aktyviai dalyvauti ugdymo procese, priimant su vaiko ugdymu bei ugdymuisi susijusius sprendimus, ir tokiu būdu dalinantis atsakomybe už vaiko ugdymo kokybę. Bendradarbiaujant su šeima, kuriama palankiausia aplinka vaiko ugdymui(si). Ugdytiniam ir jų tėvams (globėjams) gali būti kompleksškai teikiama logopedo, psichologo, spec. pedagogo, socialinio pedagogo pagalba, rekomenduojama konsultuotis Kauno PPT ar Vaiko teisių apsaugos tarnyboje. Esant poreikiui, tėvai dėl pagalbos vaikui yra nukreipiami į kitas institucijas. Bendradarbiavimo su šeima formos: skelbimai tėvų lentoje, grupės/įstaigos susirinkimai, diskusijos prie apskrito stalo, pokalbiai su tėvais, tradicinės šventės, bendri projektai, išvykos, el. dienynas „Mūsų darželis“, darželio bei grupių Facebook, Youtube paskyros, tėvų apklausos Apklausa.lt, specialistų konsultacijos.

Regiono savitumas

7. Lopšelis-darželis įsikūręs Šančių seniūnijoje (Žemuosiuose Šančiuose). Lopšelio-darželio teritorija ribojasi su VDU klasikinio ugdymo mokykla. Netoliese yra dviračių takas, kuriuo keliaujant į vieną pusę prieisime Panemunės tiltą, o į kitą pusę – geležinkelio Žaliąjį tiltą. Unikali darželio aplinka gražioje, jaukioje, įvairia augmenija turtingoje vietovėje panaudojama ne tik kasdieniniam ekologiniam ugdymui, bet ir per šventes, sportines pramogas, bendruomenės renginius. Kitoje pusėje Nemuno matome Napoleono kalną. Nemuno pakrantėje vaikai stebi pokyčius gamtoje, siekiant gilesnio gamtos grožio suvokimo ir pajautimo. Lopšelio-darželio pedagogai naudoja už įstaigos ribų esančias aplinkas bei išteklius vaikų ugdymo(si) tikslams pasiekti bei plėtoti partnerystę su Šančių biblioteka, Vaikų literatūros muziejumi, pradinėmis mokyklomis.

Įstaigos savitumas

8. Savitumui priskiriame išskirtinę įstaigos lauko aplinką – šalia Nemunas, natūrali gamta, kuri leidžia pažinti gyvąją gamtą, ją stebėti, tyrinėti, eksperimentuoti, atrasti. Lopšelyje-darželyje ypač didelis dėmesys skiriamas vaikų meninės raiškos skatinimui. Pedagogai, tobulindami savo kompetencijas, rengia projektus, akcijas, dalyvauja kitų įstaigų rengiamuose projektuose. Taikomi Emilia Redžio metodikos elementai - visose grupėse įrengtos kūrybinių tyrinėjimų erdvės su šviesos stalu/ šviesos dėže/ šviesos lenta eksperimentinei, tiriamajai veiklai. Skiriamas dėmesys mūsų krašto tradicijų, papročių, etninės kultūros pradų puoselėjimui ir grąžinimui į šeimą. Įstaiga dalyvauja tarptautinio projekto „Jaunoji Europa“ programoje „Zipio draugai“, prevencinėje programoje „Kimochi“, SEU olimpiadoje „Dramblys“, programoje „SVEIKATIADA. Dalyvaujame tradiciniuose renginiuose: VDU botanikos sode, Šančių bibliotekoje, Šančių gaisrinėje.

9. Darželis tampa vietos bendruomenės kultūros centru: rengiamos kūrybinės popietės su tėvais ir vaikais. Pilnavertis ir įvairiapusis fizinis aktyvumas greta subalansuotos mitybos, tinkamo režimo ir

palankių buitinių sąlygų – puikus pagrindas auginti sveiką vaiką. Vaikams, turintiems spec. poreikių, pagalbą teikia logopedė, spec. pedagogė, psichologė, socialinė pedagogė. Specialistai, siekdami užtikrinti kokybišką pagalbą vaikui, bendradarbiauja tarpusavyje ir teikia konsultacijas tėvams. Logopedė teikia pagalbą vaikams, turintiems kalbos ir komunikacijos sutrikimų. Specialioji pedagogė teikia specialiąją pedagoginę pagalbą ugdytiniams, specifinių pažinimo sutrikimų, emocijų, elgesio ir socialinės raidos sutrikimų. Pagrindinis socialinės pedagogės profesinės veiklos tikslas – vaiko gerovės siekis, ankstyvoji prevencija, socialinių įgūdžių ugdymas, vaikui reikalingų socialinių paslaugų suteikimas, sudarant prielaidas sėkmingai augančio žmogaus socializacijai ir pilietinei brandai. Psichologė moko vaikus įveikti kasdienius sunkumus, atpažinti savo jausmus, susivokti juose, apie juos kalbėti, reikšti juos sau ir kitiems priimtinais būdais.

10. KURIAMA PALANKI UDM APLINKA. Tam įstaigoje yra sudarytos palankios sąlygos – puikiai įrengtos muzikos ir sporto salės, logopedo, psichologo bei socialinio pedagogo kabinetai, dailės - STEAM kabinetas. Lauko teritorijoje sukurtos ugdomosios erdvės: ekologiniai daržai, vaiko patirtinei veiklai įrengtos STEAM lauko erdvės, pojūčių lavinimo takelis, lauko daugiafunkcinės žaidimų aikštelės.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

11. Programoje pateiktais **principais** grindžiamas visas programos turinys ir jo įgyvendinimas

- Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);
- Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;
- Žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;
- Sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;
- Integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;
- Įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;
- Kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;
- Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;

- Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia ir dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;
- Reflektyvaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsversto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);
- Šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

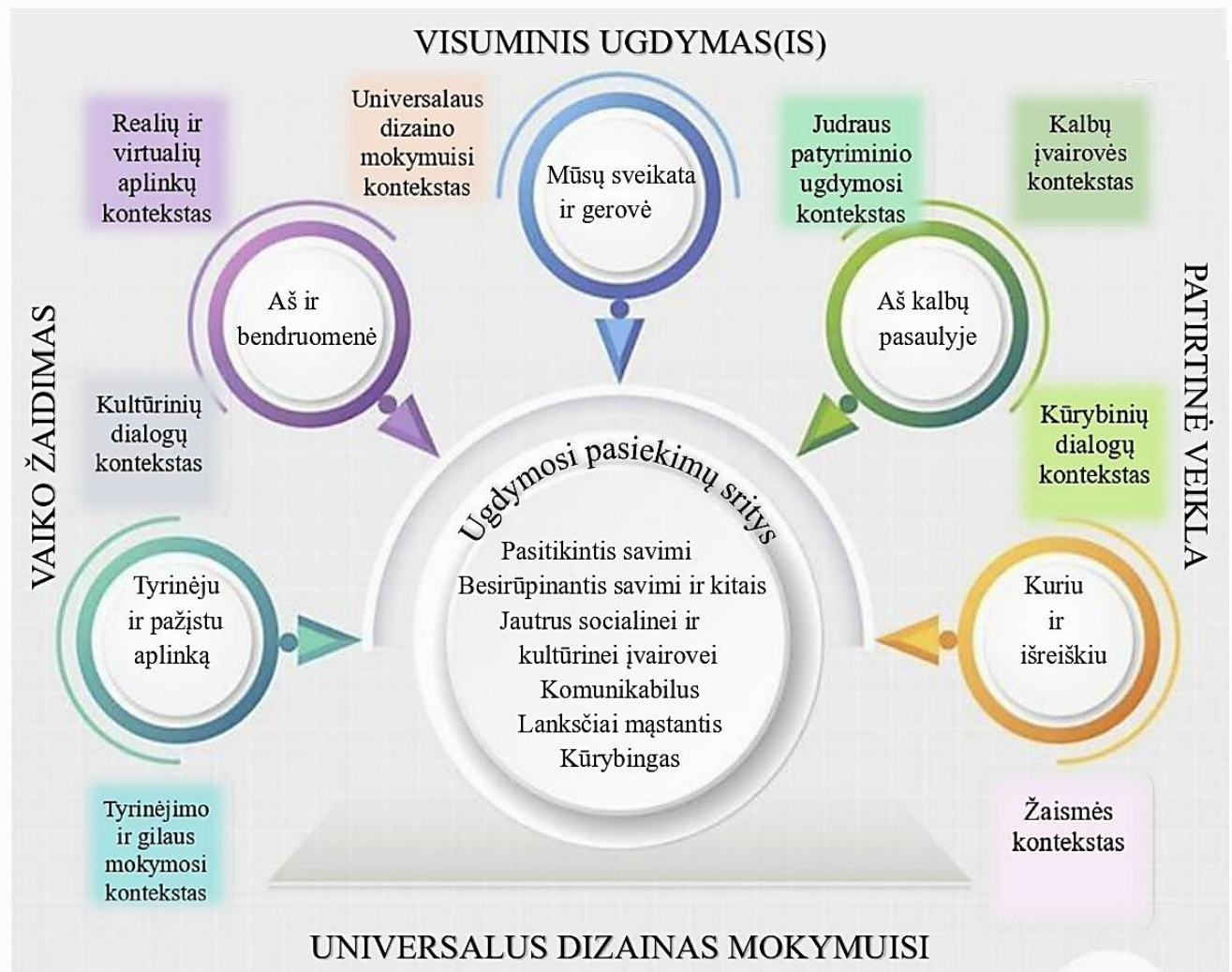
III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

12. **Ikimokyklinio ugdymo tikslas** – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

13. Ikimokyklinio ugdymo uždaviniai:

- 13.1. Sukurti ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymui pritaikytą ir ugdymąsi stimuliuojančią aplinką;
- 13.2. Saugoti ir stiprinti vaikų psichinę ir fizinę sveikatą, garantuoti jo saugumą, padėti adaptuotis naujoje ugdymo(si) aplinkoje, tenkinti aktyvumo ir judėjimo poreikį;
- 13.3. Organizuoti ugdymą derinant kryptingą mokytojo ir spontanišką vaiko veiklą, taikant žaidimą ir kitus patirtinio ugdymosi metodus (tyrinėjimus, eksperimentavimus ir kt.);
- 13.4. Siekti kiekvieno vaiko sėkmingo ugdymosi, remiantis įtraukaus ugdymo (UDM) organizavimo prieiga;
- 13.5. Užtikrinti kiekvieno vaiko ūgties galias bei daromą pažangą, sistemingai vertinant, fiksuojant, analizuojant ir aptariant su tėvais (globėjais) ir kitais su vaiko ugdymu susijusiais ugdytojais;
- 13.6. Kurti pozityvų ryšį ir glaudų bendradarbiavimą su vaiko tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais, priešmokyklinio ugdymo mokytojais.

Konceptualus ugdymo modelis: galios, sritys, kontekstai, IU pagrindas

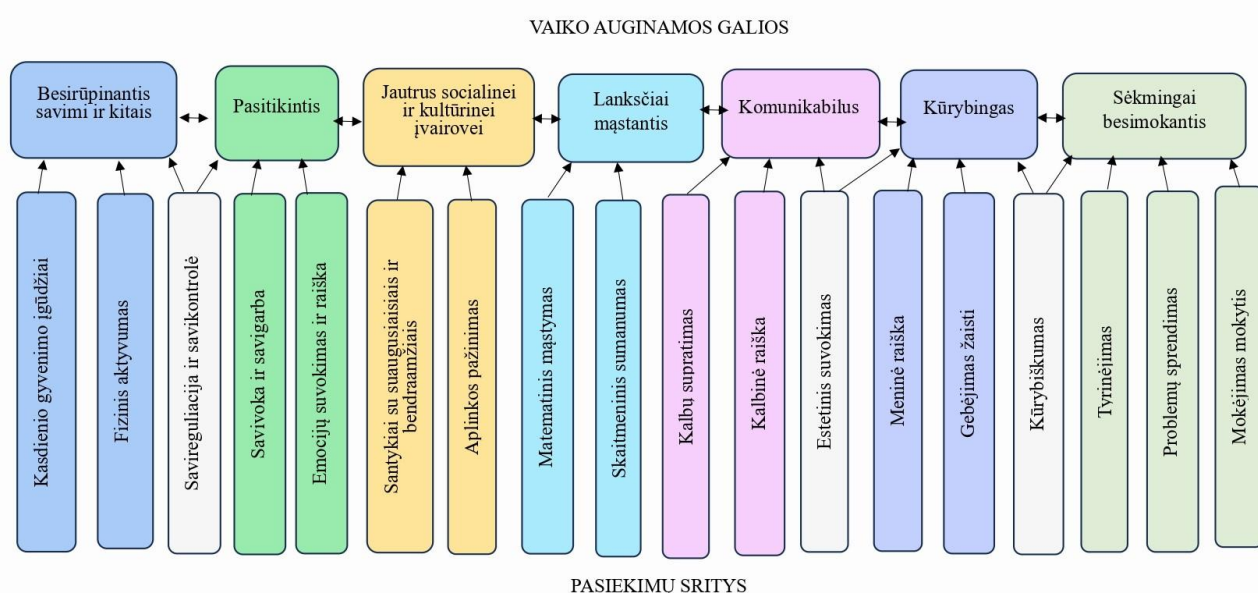

1 pav. Kauno Šančių lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo programos konceptualus modelis

Konceptualus ugdymo modelis sukuria lanksčią, visapusišką ugdymo aplinką, kurioje kiekvienas vaikas gali augti ir tobulėti pagal savo individualius poreikius, galias ir gebėjimus. Ugdymo(si) centre yra vaikas ir 7 jo plėtojamos galios. Kiekviena vaiko raidą skatinanti visuminio ugdymo(si) sritis yra pritaikyta stiprinti ir ugdyti tam tikras vaiko galias, kurios būtinos siekiant visapusiško asmenybės vystymosi, per konkrečius vaiko pasiekimus. Vaikų ugdymas(is) vyksta lopšelio-darželio vidaus ir lauko aplinkose, taip pat už lopšelio-darželio ribų (Nemuno pakrantė, biblioteka, muziejai, ir kt). Lopšelio-darželio aplinkoje kuriami vaikų emocinį ir fizinį saugumą užtikrinantys ugdymo(si) kontekstai, kurių bendrakūrėjai yra vaikai.

Ugdymosi rezultatai

14. Programoje pateiktas ugdymo turinys, kuriame numatytos penkios ugdymo(si) sritys: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“. Vaikų pasiekimai auginami per vaiko potencinių galių ūgtį aštuoniolikoje pasiekimų sričių. Vaikų pasiekimai į grupes jungiami pagal tikslė numatytas vaiko galias. Pasirinkta prioritėtinė vaiko galia – **besirūpinantis savimi ir kitais**. Ši galia apima šias pasiekimų sritis: kasdienio gyvenimo įgūdžiai, fizinis aktyvumas, savireguliacija ir savikontrolė. Vaiko galia – **pasitikintis**, kuri siejama su pasiekimų sritimis: savireguliacija ir savikontrolė, savivoka ir savigarba, emocijų suvokimas ir raška. Vaiko galia – **jautrus socialinei ir kultūrinei įvairovei**, kuri siejama su pasiekimų sritimis: santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais, aplinkos pažinimas. Vaiko galia – **lanksčiai mąstantis**, kuri siejama su pasiekimų sritimis: matematinis mąstymas, skaitmeninis sumanumas. Vaiko galia – **komunikabilus**, kuri siejama su pasiekimų sritimis: kalbų supratimas, kalbinė raška, estetišis suvokimas. Vaiko galia – **kūrybingas**, kuri siejama su pasiekimų sritimis: estetišis suvokimas, meninė raška, gebėjimas žaisti, kūrybiškumas. Vaiko galia – **sėkmingai besimokantis**, kuri siejama su pasiekimų sritimis: kūrybiškumas, tyrinėjimas, problemų sprendimas, mokėjimas mokytis.

2 pav. Vaiko galių ir pasiekimų sričių grupavimas.

IV. UGDYMO(S) TURINYS, PROCESAS, APLINKOS

Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra visuminis ugdymas(is), universalus dizainas mokymuisi, vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla.

15. Ugdymo turinys išdėstomas pagal penkias visuminio ikimokyklinio ugdymo(si) sritis (Mūsų sveikata ir gerovė, Aš bendruomenės narys, Aš kalbų pasaulyje, Tyrinėju ir pažįstu aplinką, Kuriu ir išreiškiu), kuriose pateikti turinio aspektai, vaiko ugdymosi pasiekimų sritys su vertybinėmis nuostatomis ir esminiais gebėjimais. Šie elementai sudaro tvirtą pagrindą visapusiškam ugdymui(si). Ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) turinys sudarytas remiantis Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis (2023), atskleidžiant plėtojamas vaiko galias per svarbiausias ugdymo(si) sritis ir jas apimančias pasiekimų sritis. Atsižvelgiant į vaiko amžių,

kiekvienoje ugdymo(si) srityje numatytos pasiekimų sritys, vertybinės nuostatos, esminiai gebėjimai ir pateiktos ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos). Lentelėje fiksuojame galutinį rezultatą siekiamą rezultatą 3 metų ugdytiniais ir 4/6 metų ugdytiniais.

Vaiko galia – besirūpinantis savimi ir kitais

Ugdymo(si) srities *Mūsų sveikata ir gerovė* turinio aspektai:

Fizinis aktyvumas

- Judesio džiaugsmo patyrimas
- Judesių tikslų siekimas

Sveika mityba

- Maisto įvairovės pažinimas
- Elgesys prie stalo

Mano dienos ritmas

- Dienos ritmo pajautimas
- Judėjimo ir poilsio pajauta

Kūno švara ir aplinkos tvarka

- Rūpinimasis švara
- Tvarkos laikymasis

Saugus elgesio įgūdžiai

- Elgesys su nepažįstamaisiais
- Saugus elgesys gatvėje
- Saugus elgesys buityje ir gamtoje

Ugdymo(si) turinys 1,5-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ugdymosi srities pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti domėtis, kas padeda augti sveikam ir saugiam. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Esant galimybei renkami sveikatai palankūs maistai, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo</p>	<p>*Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. *Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. *Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. *Padedą į vietą vieną kitą daiktą. *Pradeda laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėse.</p>	<p>Sekdamas kitų vaikų pvz., valgo prie stalo, ragauja įvairų maistą. Girdi vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, kaupia žodyną. Mokytojo padedamas naudojasi tualetu, plaunasi ir šluostosi rankas bei veidą. Moko-si naudotis higienos reikmenimis: nosinę, šukomis. Grupėje ir lauke įrengtoje virtuvėje žaidžia maisto gamavimo žaidimus. Mokytojo žaidinamas, tvarkosi žaislus, padeda daiktą į vietą.</p>
<p>Fizinis aktyvumas Vaikui formuojama vertybinė nuostata noriai judėti, rinktis judrią veiklą ir žaidimus.</p>	<p>*Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundės). *Tikslingai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. *Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. *Laikydami</p>	<p>Eina įvairiais būdais, keisdamas ėjimo greitį. Perlipa per kliūtį. Vaikščioja ir išlaiko pusiausvyrą lipant į kalniuką. Žaidžia žaidimus su kamuoliu: ridena, gauda, meta. Aktyviai juda ir gauna džiugių</p>

<p><i>Esminiai gebėjimai.</i> Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdieninius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.</p>	<p>masis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. *Nušoka nuo laiptelio, atsisirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. *Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas. *Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius: veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka.</p>	<p>emocijų, atlieka įvairius judesius su „Wesco“ priemonėmis. Lipa ir nulipa laiptais laikydamasis už turėklų ar mokytojo rankos. Dėlioja daiktus vieną ant kito, užsuka ir atsuka. Lauke žaidžia pilstymo žaidimus su smėliu, gamtine medžiaga. Grupėje ant šviesos stalo dėlioja priemones, žaislus. Ant virvutės veria stambias detales. Dalyvauja sportinėse pramogose.</p>
<p>Savireguliacija ir savikontrolė Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.</p>	<p>*Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. *Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. *Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. *Pradeda laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų.</p>	<p>Padedamas suaugusiojo įprastoje situacijoje valdo savo emocijų raišką ir elgesį: stengiasi neverkti išsiskirdamas su artimaisiais, bendrauja su kitais vaikais, bando dalintis žaislais. Kalbinamas, bando atsakyti į klausimus: kaip jautiesi, ar patinka, ar tu linksmas? Santykį su pasauliu išreiškia emocijomis: šokinėja, bėgioja, sukasi. Kasdieninio valgymo metu mokosi valgyti savarankiškai.</p>

Ugdymo(si) turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ugdymosi srities pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti domėtis, kas padeda augti sveikam ir saugiam. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie ap-</p>	<p>*Aiškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairių sveikatai naudingą maistą, iš kur ir kaip jis atsiranda ant mūsų stalo. *Savarankiškai serviuoja stalą, valgo tvarkingai, tinkamai naudojasi stalo įrankiais ir pavalgęs susitvarko. *Savarankiškai plaunasi rankas, veidą. *Apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus pagal oro sąlygas. *Susitvarko žaislus ar veiklos vietą. *Laikosi saugaus elgesio taisyklių gatvėje, gamtoje.</p>	<p>Vaikai diskutuoja apie sveiką maistą ir jo naudą, dėlioja maisto piramidę, gamina užkandžius ir gėrimus. Tyrinėja vaisius ir daržoves – sveria, pjausto, ragauja, uosto, tyrinėja jų sandarą. Skaičiuoja išgerto vandens kiekį, diskutuoja apie maisto tausojimo svarbą. Mokosi elgesio taisyklių prie stalo, imituoja maisto gaminimą ir valgymą žaidimų virtuvėlėje. Diskutuoja apie higienos svarbą, tvarko žaislus, prie-</p>

<p>linkos tvarkos palaiky-mo, rodo pradinius sau-gaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.</p>	<p>*Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus. *Supranta, kodėl nesaugu su nepažįstamu žmogumi eiti ar ką nors iš jo paimti. *Žino, kur kreiptis pagalbos, mokosi saugoti save ir kitus.</p>	<p>mones, apsirengia savarankiškai. Mokosi saugoti asmeninę erdvę, pasakyti „ne“ netinkamam prisilietimui. Išvykose praktikuoja saugų elgesį gatvėje, sužino, kaip elgtis pavojingose situacijose, ir kur kreiptis pagalbos. Dalyvauja aplinkos tvarkyme, žiūri edukacinius filmukus apie sveiką maistą, tauso-jimą ir pavojingus daiktus.</p>
<p>Fizinis aktyvumas Vaikui formuojama vertybinė nuostata noriai judėti, rinktis judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gaudo ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdieninius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.</p>	<p>*Eina pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius. *Bėgioja vingiais, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų. *Šokinėja nuo vienos kojos ant kitos, šokinėja judėdamas pirmyn. *Lipa kopėtėlėmis. *Meta kamuolį iš įvairių padėčių, pagauna jį sulenkdamas rankas per alkūnes. *Spiria kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį. *Stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai. *Bando atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėji-mo. *Pieštuką ir žirkles laiko taisyklingai. *Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius su smulkiais daiktais. *Pastato aukštą statinį, išlaikantį pusiausvyrą</p>	<p>Išbando mokytojo demonstruojamus, pačių atrandamus ėjimo ar bėgimo būdus. Tobulina koordinaciją, vikrumą, greitumą, orientaciją erdvėje. Mokytojo paskatinti, atlieka jogos pratimus. Nevaržomai judant, eksperimentuojant išbando savo kūno judėjimo galimybes. Žaidžia komandinius žaidimus su taisyklėmis: krepšinį, futbolą, estafetes. Dalyvauja RIUKPA projektuose, SVEIKATIADOS veiklose. Lavina rankos judesių tikslumą, akies ir koordinaciją dėliojant, konstruojant, kerpant, lipdant, veriant, piešiant.</p>
<p>Savireguliacija ir savikontrolė Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.</p>	<p>*Nusiramina, atsipalaiduoja, išėjęs iš įtampą keliančios situacijos, pabuvęs vienas, klausydamasis ramios muzikos, žaisdamas ar kalbėdamasis su kitais. *Žaisdamas ir atlikdamas sudominusią veiklą, geba sutelkti dėmesį ir pastangas, ištvėrė, slopinti impulsyvius veiksmus. *Ramioje situacijoje konfliktą sprendžia žodžiais, o ne veiksmais, siūlo kelis sprendimo būdus, numatydamas jų pasekmes. *Nesunkiai laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių, supranta lūkesčius savo elgesiui grupėje ir kitoje aplinkoje (per išvykas), pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles.</p>	<p>Išbando skirtingus nusiramavimo būdus. Atlieka atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus. Mokytojo padedami susikuria įvairius ritualus. Kartu su draugais kuria grupės taisykles ir bando jų laikytis. Geba išklausti skaitomų tekstų, kodėl svarbu tausti maistą ir jo nešvaistyti, kokį kelią nukeliauja maisto produktai kol pasiekia mūsų stalą. Žiūrėdamas edukacinius filmukus, analizuoja veikėjų elgesį, įvardina koks elgesys yra tinkamas/netinkamas, įvardija netinkamo elgesio pasekmes.</p>

Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

15.1. Plėtojant ugdymo sritį „Mūsų sveikata ir gerovė“, mokytojas skatina kasdienį žaislingumą per fi-zinę aplinką, veiklas ir kalbėjimą. Esminė strategija – patirtinis mokymasis, kuriame vaikai dalyvauja praktinėse užduotyse, eksperimentuose, interaktyviose veiklose. Naudojama natūrali aplinka: įstaigos kiemas, Nemuno pakrantė, dviračių takas. Ugdymosi būdai: grupiniai projektai, diskusijos, judrūs žai-dimai, vaikų joga, ramybės kampelis, higienos stotelė, sveikatinimo renginiai, edukacinės veiklos ir kūrybinės dirbtuvės. Kuriama įtrauki aplinka, kurioje visi vaikai gali žaisti ir mokytis, nepaisant skir-tumų.

Vaiko galia – pasitikintis

Ugdymo(si) srities *Aš ir bendruomenė* turinio aspektai:

Kas aš?

- Savo poreikių, pomėgių, interesų supratimas ir raiška
- Savo emocijų atpažinimas ir raiška
- Kūno pažinimas
- Savo augimo, didėjančių galių ir mokymosi tyrinėjimas

Savo emocijų ir elgesio valdymas

- Emocijų ir raiškos reguliavimas
- Dėmesio ir elgesio reguliavimas

Aš tarp kitų

- Ryšiai tarp vaikų ir jautrumas kito poreikiams
- Panašumų ir skirtumų nagrinėjimas
- Skirtybių priėmimas ir lygiavertis dalyvavimas

Žmonės ir bendruomenė

- Žmonių įvairovės supratimas
- Žmonių bendruomenės tyrinėjimas
- Tautinio tapatumo ir pilietiškumo jausmas

Mūsų praeitis, dabartis, ateitis

- Praeities, dabarties, ateities kaip asmeniniai, šeimos ir bendruomenės pokyčiai
- Laiko tekmės pajauta

Ugdymo(si) turinys 1,5-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ugdymosi srities pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Savivoka ir savigarba Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti pasitikėti savimi ir savo gebėjimais, gerbti save ir kitus. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo</p>	<p>*Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. *Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. *Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. *Siekia savarankiškumo: „aš pats“. *Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. *Domisi</p>	<p>Atpažįsta save veidrodyje, nuotraukose, paprašytas parodo ar įvardina kelias veido ir kūno dalis. Balsu, kūno kalba parodo, kad jam nepatogu. Kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro. Pajaučia savo augimą per didėjančią savarankiškumą kasdienėse veiklose. Kai užsimezga emoci-</p>

<p>domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei.</p>	<p>kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. *Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. *Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.</p>	<p>nis ryšys su mokytoja ir grupės vaikais, pajaučia grupę kaip bendruomenę. Savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, įsitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas su tautosakos, tautodailės motyvais. Dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.</p>
<p>Emocijų suvokimas ir raiška Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti domėtis savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus</p>	<p>*Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. *Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdęs).</p>	<p>Stebi save veidrodyje, veido išraiškomis vaizduoja įvairias emocijas. Emocijas reiškia veido mimika, balsu, kūno poza. Tyrinėja nuotraukas, knygeles, paveikslėlius, kuriuose pavaizduotos emocijos ir bando jas įvardinti.</p>

Ugdymo(si) turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ugdymosi srities pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Savivoka ir savigarba Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti pasitikėti savimi ir savo gebėjimais, gerbti save ir kitus. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.</p>	<p>*Tyrinėja, ką gali ir ko negali kūnas, pradeda jausti asmeninę ir bendrą erdvę. *Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos (atramos ir judėjimo, virškinimo, kvėpavimo ar kt.). *Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, pasako, kuo bus ar norėtų būti suaugęs. *Jaučiasi esąs šeimos narys: kalba apie šeimą, išvardija jos narius, pasako savo pavardę. *Jaučiasi esąs vaikų grupės narys: kalba apie grupės draugus, pasakoja apie grupės gyvenimą. *Pasako, kokia yra jo gimtoji kalba, aiškina, ką žino ir supranta apie savo šalies kalbą, kultūrą, samprotauja, kuo ji skiriasi nuo kitų jam žinomų šalių kalbos ir kultūros. *Vaizduoja ir naudoja savo šalies simbolius.</p>	<p>Tyrinėja, kuo jis panašus ir kuo skiriasi nuo kitų. Pavaizduoja ar pasako kai kurias fizines savo kūno savybes. Tyrinėja ir mokosi pajauti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą. Tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, samprotauja, kaip atrodys suaugęs, kuo norėtų tapti ateityje. Pažįsta žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, kelionių, švenčių panašumus ir skirtumus. Domisi gimtąją kalbą, etnine kultūra. Kartu su šeima dalyvauja šeimų šventėse, kūrybinėse dirbtuvėse. Su savo miesto, šalies simboliais, kultūros objektais susipažįsta dalyvaudamas išvykose į biblioteką, muziejų, teatrą bei</p>

		dalyvaudamas valstybinėse šventėse.
<p>Emocijų suvokimas ir raiška</p> <p>Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti domėtis savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p><i>Esminiai gebėjimai.</i></p> <p>Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.</p>	<p>*Atpažįsta ir pavadina savo emocijas bei jausmus, įvardija situacijas, kuriose jie kilo. *Emocijas ir jausmus dažniausiai išreiškia sau ir kitiems priimtinais būdais. *Atpažįsta ir komentuoja kitų emocijas, jausmus ir situacijas, kuriose jie kyla, pradeda suprasti, kad kai kurie veiksmai ir žodžiai gali žėisti kitų jausmus. *Pradeda įvairiais būdais (žodžiu, piešiniu ar kt.) komunikuoti apie jausmus su kitais.</p>	<p>Pavadina emocijas, jas išreiškia mimika, balsu, judesiu, suprantą, kad jos gali skirtis. Ieško tinkamų bendrų sprendimų kartu su kitais, siūlo sprendimo būdus kitiems, išbando sprendimo būdų alternatyvas. Dalyvauja SEU olimpiadoje „Dramblys“, socialinio-emocinio ugdymo programoje „Kimochi“.</p>

Vaiko galia – jautrus socialinei ir kultūrinei įvairovei

Ugdymo(si) turinys 1,5-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ugdymosi srities pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais</p> <p>Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.</p> <p><i>Esminiai gebėjimai.</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino kaip elgtis su nepažįstamaisiais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems</p>	<p>*Drąsiai išbando ką nors naują, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis.</p> <p>*Ieško bendraamžių draugijos. *Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. *Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas.</p> <p>Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu.</p> <p>*Pradeda suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojama bendrai.</p>	<p>Natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Pajaučia juos supančių žmonių išvaizdos, amžiaus, aprangos panašumus ir skirtumus. Mokosi būti ir veikti šalia kitų, įsitraukti į bendrus žaidimus ar veiklas. Žaisdamas su suaugusiuoju išbando naujus dalykus. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu ar kitokia priemone.</p>

<p>Aplinkos pažinimas</p> <p>Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugtis sužinojus ką nors nauja.</p> <p><i>Esminiai gebėjimai.</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydama žaidimuose ir kitose veiklose</p>	<p>*Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. *Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino pa-ro-s dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai).</p> <p>*Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus. Turėdamas galimybę, renkasi būti patinkančioje gamtinėje, socialinėje, kultūrinėje aplinkoje.</p>	<p>Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius. Laiko tėkmę geriau supranta, eksperimentuodamas, žaisdamas, stebėdamas. Metų laiko tėkmę pajaučia sąsajoje su savo veikla ir gyvenimo ritmu. Pritaiko jau žinomus veikimo būdus. Nebijo bandyti bei pasirenka iš kelių pasiūlytų sprendimo būdų. Noriai renkasi patinkančią gamtinę ar socialinę aplinką.</p>
--	---	--

Ugdymo(si) turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ugdymosi srities pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais</p> <p>Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.</p> <p><i>Esminiai gebėjimai.</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino kaip elgtis su nepažįstamaisiais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių</p>	<p>*Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar kieme. *Turi draugą arba kelis nuolatinius žaidimų partnerius, sėkmingai įsitraukia į didesnės vaikų grupės veiklą. *Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, tariasi. *Geranoriškai veikia kartu su kitais vaikais, drauge siekia to paties tikslo, priima bendrus sprendimus; skolina, keičiasi, dalinasi priemonėmis ir žaislais, ruošia ir kitiems dovanoja gimtadienio dovanas. *Norai ką nors veikia su vaikais iš kitos socialinės, kalbinės, kultūrinės aplinkos. *Pats ar kartu su kitais randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdus arba prašo suaugusiojo pagalbos. *Stengiasi atlikti mažus įsipareigojimus grupei,</p>	<p>Žaidžia bendrus žaidimus, žaidimus grupelėse. Inicijuoja bei patys pasiūlo veiklos idėjas, tariasi dėl bendrų taisyklių ar susitarimų. Žaisdamas ar atlikdamas grupines veiklas mokosi išklaudyti ir suprasti skirtingas nuomones ir jas priimti. Kartu su visais priima bendrus sprendimus kaip sutvarkyti grupės ar lauko aplinką, kaip komandoje atlikti vieną ar kitą užduotį. Gali nueiti iš grupės į sporto ar muzikos salę, logopedės ar dailės kabinetą. Gamina sveikinimą draugui. Aktyviai dalyvauja švenčiant bendruomenės šventes.</p>

ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems	dėl kurių susitariama. *Stengiasi elgtis vadovaudamasis įgytu supratimu apie savo ir kitų teises bei pareigas grupėje.	
<p>Aplinkos pažinimas</p> <p>Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugtis sužinojus ką nors nauja.</p> <p><i>Esminiai gebėjimai.</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.</p>	<p>*Vaizduoja, pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas, domisi, kuo tos tradicijos skiriasi nuo kai kurių kitų kultūrų. Pristato savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę, kelis žinomus objektus ir vietas, gatvę, kurioje gyvena, kurioje yra jo ugdymo įstaiga</p> <p>*Pradedama suvokti praeitį, dabartį, ateitį: pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj; sudėlioja dienos ar ilgesnio laikotarpio įvykius chronologine seka. *Eilės tvarka išvardija metų laikus, pasako, kaip skirtingais metų laikais gyvena gyvūnai, augalai. *Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai, kultūros reiškiniams ir objektams, supranta, kad jo elgesys gali paveikti gamtinę ir kultūrinę aplinką, stengiasi prisiimti atsakomybę už jų išsaugojimą. *Savo kūryboje vaizduoja asmeninį emocinį santykį su gamtos ir kultūros objektais.</p>	<p>Vartoja žodžius praeičiai, dabarčiai, ateičiai apibūdinti. Plėtoja supratimą apie laiko tėkmę. Tyrinėja savo ir juos supančių žmonių gyvenimą čia ir dabar. Kalba, diskutuoja kaip laikui bėgant keitėsi daiktai, jų gyvenamoji aplinka. Lygina tarpusavyje praeities ir dabarties/ ateities daiktus. Aiškinasi, diskutuoja, tyrinėja kas mums gali papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį. Gali įvardinti savo gimtąjį miestą ir žino bent kelis žinomus objektus. Atpažįsta tautosakos paveldą žmonių sukurtą praeityje, domisi senovėje naujais daiktais. Dalyvauja virtualiose kelionėse po Lietuvą ir pasako kur gyvena seneliai ar kiti giminės.</p>

Ugdymosi kontekstai, pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

15.2. Ugdymo srityje „Aš ir bendruomenė“ pedagogas kuria įvairias situacijas ir priemones, skatindamas vaikus mokytis vieniems iš kitų bei atrasti savo vietą bendruomenėje. Mokytojas rodo tinkamo elgesio pavyzdį, reaguoja į vaikų poreikius, sudaro sąlygas savarankiškam pažinimui. Patirtinis mokymasis per žaidimus, eksperimentus ir praktines užduotis padeda vaikams valdyti savo elgesį ir užmegzti draugystes. Vaikai įsitraukia per tyrinėjimus, improvizacijas, kultūrinius renginius, perima valstybinių švenčių tradicijas. Mokytojo ir šeimos bendradarbiavimas stiprina socialinių įgūdžių ugdymą. Ugdymo būdai: diskusijos apie draugystę, STEAM projektai, naratyviniai žaidimai, virtualios kelionės, edukacinės išvykos, kultūriniai renginiai, gerumo akcijos.

Vaiko galia – lanksčiai mąstantis

Ugdymo(si) srities *Tyrinėju ir pažįstu aplinką* turinio aspektai:

Mane supantys daiktai

- Atrandu daiktus
- Daiktai ir kasdienybė
- Daiktai ir technologijos

Gyvybė

- Pažįstu gyvybę
- Gyvybė turi poreikių
- Netikėti atradimai

Skaičiavimas ir modeliavimas

- Atrandu skaičius ir skaičiavimo būdus
- Ką apie mus ir įvykius sako duomenys

Matematiniai erdvės tyrinėjimai

- Matavimai kasdienėje aplinkoje
- Eksperimentai su geometrinėmis figūromis
- Kaip apibūdinti vietą ir padėtį

Skaitmeninių technologijų pasaulyje

- Skaitmeninis raštingumas
- Veiksmų sekos ir problemų sprendimas

Ugdymo(si) turinys 1,5 – 3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ugdymosi srities pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Matematinis mąstymas</p> <p>Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.</p> <p><i>Esminiai gebėjimai.</i></p> <p>Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį</p>	<p>Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašoma.</p> <p>*Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. *Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas (suartindamas, pakilnodamas, pilstydamas vandenį ar smėlį). *Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, pilnas – tuščias ir pan. *Surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. *Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. *Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio).</p>	<p>Stebi ir yra įtraukiami į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama. Padedami mokytojo atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu. Įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. Su mokytoju ir kitais vaikais atranda vis daugiau būdų daiktų atitinkamiems dydžiams palyginti. Daiktų ilgį (plotį, aukštį) palygina daiktus sugretindami. Pastebėjimus išreiškia parodydami daiktus, kurie suaugusiojo apibūdinami šiomis su matavimu susijusiomis sąvokomis: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“. Pagal daiktus ir jų išsidėstymą orientuojasi aplinkoje.</p>
<p>Skaitmeninis sumanumas</p> <p>Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</p> <p><i>Esminiai gebėjimai.</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai</p>	<p>Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas.</p> <p>*Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą,</p>	<p>Susidomi grupėje esančiais išmaniaisiais žaislais, klausosi jų skleidžiamų garsų, spaudžia, liečia, stebi jų judėjimą. Žaisdami, tyrinėdami aplinką, domisi grupėje ir mokykloje esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų</p>

valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. *Pradedama laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.	(žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.); Domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis bei galimybe palikti ženklus ekrane.
---	--	---

Ugdymo(si) turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ugdymosi srities pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Matematinis mąstymas</p> <p>Vaikui formuojama vertybė nuostata, skatinanti pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.</p> <p><i>Esminiai gebėjimai.</i></p> <p>Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, seką, vietą ir judėjimo kryptį.</p>	<p>*Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 9, juos parašo skaitmenimis, su-sieja su daiktų skaičiumi. *Palygina rinkinių iki 5 daiktų kiekviename kiekius, atlieka sudėties ir atimties veiksmus 5-ių ribose, 4 ar 5 daiktų rinkinį iš-skaido į dvi grupes daugiau nei vienu būdu (0 ir 4, 1 ir 3 ar 2 ir 2).</p> <p>*Kai dydžių negalima palyginti tiesiogiai, pasitelkia trečią daiktą (sutartinį matą). *Kelių dydžių skirtumams apibūdinti pradeda naudoti aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnio būdvardžius (ilgesnis, ilgiausias ir pan.). *Nematuodamas gali pasakyti, kuris iš dviejų pažįstamų objektų sunkesnis, aukštesnis.</p> <p>*Atpažįsta skritulį, kvadratą, trikampį, kubą, rutulį, bando šias figūras apibūdinti, palyginti. *Susieja trimatę figūrą su jos atvaizdu plokštumoje. *Popieriaus lape atvaizduoja kelių matomų daiktų išdėstymą, apibūdina jų vietą, padėtį vienas kito atžvilgiu. *Juda žodžiu nusakyta ar rodyklėmis pažymėta kryptimi.</p> <p>*Atranda dviejų pasikartojančių elementų grupę sekoje, kuria tokio paties modelio seką iš kitų elementų.</p>	<p>Apžiūrinėdami iš visų pusių, liesdami, uosdami, atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą (lygus, šiurkštus, švelnus), formą (apvalus, kampuotas, pailgas), kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą. Įsitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridėdant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. Įsitraukia į mokytojo inicijuotus žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal (12-os ribose), pradėdama skaičiuoti nuo bet kurio skaičiaus (10-ies ribose). Naudodamiesi objektais, piešiniais, kurdami istorijas, vaikai pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti. Vaikai mokosi objektų kiekį grupėje apibūdinti kaip pakankamą / per didelį / per mažą tikslui pasiekti. Veikdami mokytojo tikslingai sukurtuose kontekstuose, vaikai mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį spręsdami problemas.</p>
<p>Skaitmeninis sumanymas</p> <p>Vaikui formuojama vertybė nuostata, skatinanti pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias</p>	<p>*Mokytojo padedamas ir prižiūrimas naudojasi įvairių išmaniųjų įrenginių valdymo priemonėmis (pele, jutikliu ekranu, klaviatūra), informacinėmis svetainėmis tyrinėjimams ir</p>	<p>Mokytojų padedami, vaikai iki 0,5 valandos per dieną naudojasi amžių atitinkančiomis skaitmeninėmis technologijomis, kurių papildo</p>

skaitmenines technologijas <i>Esminiai gebėjimai</i> . Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	kt. ugdomajai veiklai. *Naudoja įvairias technologijas (fotografavimą, skaitmeninį piešimą, garso įrašų darymą) skaitmeniniam turiniui kurti. *Dėlioja vaizdiniais simboliais ar objektais pateiktas komandas, sudarydamas rišlią veiksmų seką. *Paaiškina ir suaugusiojo padedamas laikosi pagrindinių bendravimo ir saugaus naudojimosi skaitmeniniais įrenginiais taisyklių.	ugdymą(si). Jie atranda nesudėtingo turinio kūrimo galimybes (piešimą, fotografavimą, įrašų kūrimą) įsitraukdami į kūrybines ir tyrinėjimo veiklas. Informaciją apie nepasiekiamus objektus ir reiškinius vaikai gauna naudodamiesi išmaniaisiais įrenginiais bei nuotoliniais šaltiniais.
--	---	--

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai ir būdai

15.4. Ugdymo srityje „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“ pedagogas skatina vaikų smalsumą ir pažinimo įgūdžius, naudodamas eksperimentus, tyrinėjimus, skaitmenines technologijas ir kūrybines veiklas. Mokytojas veikia kaip įkvėpėjas, smalsumo žadintojas ir pagalbininkas, kartu su vaikais mokosi, kuria iššūkius, provokacijas ir įtraukia juos į ilgalaikius stebėjimus, STEAM veiklas, pažintines išvykas, virtualias keliones, gamtos švarinimo akcijas. Vaikai mokosi bendradarbiauti, analizuoti, spręsti užduotis ir supranta, kad pasaulis pilnas įdomybių.

Vaiko galia - komunikabilus

Ugdymo(si) srities *Aš kalbų pasaulyje* turinio aspektai:

Žodinės ir nežodinės kalbos supratimas

- Klausymas
- Žodinės kalbos supratimas
- Nežodinės kalbos supratimas
- Rašytinės raiškos ir vaizdinės informacijos suvokimas

Kalbinė raiška

- Kalbėjimas
- Bendravimas ir komunikacija
- Rašytinė kalba

Kalbų įvairovės suvokimas ir kalbinės tapatybės formavimasis

- Kalbų įvairovės suvokimas
- Tautinė pilietinė tapatybė
- Kultūriniai ir kalbiniai kontekstai

Ugdymo(si) turinys 1,5 – 3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ugdymosi srities pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Kalbų supratimas Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti domėtis žodiniais ir nežodiniais	*Trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų; supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žo-džių sakinius, klausimus,	Reaguoja į žodinį ir nežodinį bendravimą: palaiko akių kontaktą, ieško garsų šaltinio, trumpam sutelkia dėmesį, šypsosi, keičiasi veido išraiškomis, gar-

<p>komunika-vimo būdais, išklaudyti ir suprasti kitą. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.</p>	<p>kurie prasi-deda žodžiais: „kas“, „ką“, „kur“, „kiek“, du vienas paskui kitą sekančius prašymus; *Greitai mokosi naujų žodžių. *Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolinių paveikslėlių, ženklų prasmę. *Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. *Stengiasi išklaudyti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių.</p>	<p>sais ir emocijomis reaguoja į intonacijas. Klausosi ir atsako mimika, gestais ar kalba, supranta artimiausios aplinkos daiktų pavadinimus, atlieka paprastus prašymus. Atpažįsta mėgstamas knygeles, varto jas, parodo objektus paveikslėliuose. Supranta nesudėtingus tekstus, žaidimuose ir emocijomis atliepia dainelių ar eilėraščių turinį, trumpai susikaupia klausydamas. Reaguoja į paprastus klausimus („kas“, „ką“, „kur“, „kiek“), mokosi naujų žodžių. Klausosi trumpų tekstų ir kūrinio prasmę perteikia žaidimu ar keliais žodžiais.</p>
<p>Kalbinė raiška Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti kalba ir kitomis komuni-kavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.</p>	<p>*2–3 žodžių vientisiniais sakiniais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius. *Inicijuoja pokalbius, kreipdamasis į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus klausimus. *Vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes. *Taisyklingai vartoja kai kurias gramatines formas. *Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos. *Suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus. *Išskiria didžiausią įspūdį palikusius pasakojimo epizodus, labiausiai patikusius veikėjus, jų veiklas. *Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas ženklus.</p>	<p>Pokalbiuose ir paprastuose žodiniuose žaidimuose dalyvauja komunuodamas garsais, žodžiais, veiksmis, mimika ir pantomimika. Kalba apie tai, ką mato ir girdi 2–3 žodžių vientisiniais sakiniais. Inicijuoja pokalbius, kreipdamasis į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus klausimus. Vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos. Suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus, išskiria labiausiai patikusius veikėjus, jų veiklas. Varto knygeles, parašytas įvairiomis kalbomis. Klausio garso įrašų įvairiomis kalbomis.</p>

Ugdymo(si) turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ugdymosi srities paieškiai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
------------------	----------------------------	---

<p>Kalbų supratimas</p> <p>Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti domėtis žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, išklaudyti ir suprasti kitą. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.</p>	<p>*Supranta sudėtinus kelių dėmenų sakinius, ilgesnių dialogų ar monologų turinį. *Stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. *Atpažįsta, kokie atskiri raiškos būdai ir priemonės buvo panaudoti perteikiant jausmą, idėją ar mintį. *Supranta, kad kalbos garsai žymimi raidėmis; atpažįsta savo vardo ir kitas asmeniškai aktualias raides, skaitmenis, supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę. *Iš klausos atskiria du žodžius, prasidedančius tuo pačiu garsu. *Supranta knygos viršelio funkciją, parodo, kur rašomas knygos autorius, pavadinimas, geba nuspėti turinį pagal knygos pavadinimą, viršelį, iliustracijas. *Atidžiai klausosi įvairaus turinio ir stiliaus tekstų literatūrine kalba, tarmiškai. *Suvokia skirtingų žanrų leidinių skirtumus (kalendorius, knyga, žurnalas, tinklalapis).</p>	<p>Supranta ir reaguoja į pasakytus žodžius, klausimus („kodėl“, „kaip“, „koks“), kelis prašymus iš eilės. Atpažįsta, kai kalbama ne gimtąja kalba, suvokia tą pačią mintį įvairiomis raiškos formomis: vaizdais, garsais, žodžiais ar simboliais. Imituoja knygos skaitymą, iš paveikslėlių supranta ar prisimena turinį. Klausosi įvairių tekstų, prisimena įvykius ir perteikia juos skirtingais būdais. Stengiasi suprasti kitakalbių norus, atpažįsta raides, savo vardą, spausdintų žodžių prasmę, iš klausos skiria žodžius pagal pirmą garsą. Skiria žanrus, supranta pajuokavimus, frazeologismus, humoro elementus, pradeda suvokti perkeltines reikšmes. Supranta rašto taisykles, seka tekstą akimis ar pirštu, atpažįsta kelias raidžių formas, garsus, skiemenis. Domisi rašytiniais tekstais, supranta jų siužetą ir numato galimą eigą.</p>
<p>Kalbinė raiška</p> <p>Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus</p>	<p>*Natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino, veikia, veikė ar veiks, kas vyks, vyko ar vyks, ko nori, tikisi, nesu-pratus paaiškina, pakartoja. *Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, žodžius į sakinius jungia laikydamasis įvaidytų kalbos taisyklių. *Pateikia atsakymus į konkrečius klausimus nurodydamas detales kas, ką, kada ar kur. *Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, pakartodamas jo kalbos vieną kitą žodį. *Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, žaistus žaidimus, skaitytas knygas. *Papasakoja 2–3 pagrindinius įvykius iš gerai žinomos istorijos, išlaikydamas jų eiliškumą.</p>	<p>Kalba 3–5 žodžių sakiniais, klausinėja, prašo, kreipiasi, laikosi bendravimo normų. Deklamuoja trumpus eilėraščius, pasakoja žinomų istorijų turinį, pasitelkia gestus ir mimiką. Dalyvauja vaidmenų žaidimuose, keičia kalbėjimo būdus. Domisi rašymu, kopijuoja raides, skaičius, naudoja juos veikloje. Atsako į klausimus nurodydamas detales, bando susikalbėti su kitakalbiais, pakartoja jų žodžius. Papasakoja pagrindinius įvykius iš istorijos, atsako į klausimus apie tekstą. Supranta rašy-</p>

žodžius, parašo savo vardą.	Geba atsakyti į klausimus apie jam skaitytą tekstą. *Supranta rašymo tikslus, bando perteikti informaciją piešiniu, kopijuodamas arba užrašydamas raides, simbolius ar žodžius. *Kuria savo ženklus ir simbolius. *Braižo ir aiškina paprastus planus, schemas.	mo tikslus, informaciją perteikia piešiniais ar raidėmis. Vartoja mandagumo frazes, apibūdina veikėjus būdvardžiais. Rašo savo vardą, kelis žodžius spausdintinėmis raidėmis, atpažįsta skirtingas kalbas. Pasieltkia neverbalinę kalbą, mimikas ir gestus, siekdamas suprasti ir perduoti informaciją.
-----------------------------	---	---

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

15.3. Ugdymo srityje „Aš kalbų pasaulyje“ pedagogas veikia kaip kalbos modelis ir motyvatorius. Jis kuria stimuliuojančią aplinką, skatinančią domėjimąsi kalba ir natūralų bendravimą. Mokytojas palaiko vaikų kalbėjimą, užduoda atvirus klausimus, dėmesingai klausosi, pratęsia vaikų mintis. Kalba integruojama į žaidimus, muziką, kūrybines veiklas. Patirtinis mokymasis skatinamas situacijose, kuriose vaikai savarankiškai taiko įgytas žinias per projektus, kūrybines dirbtuves, gamtos tyrimus. Individualizuotas požiūris leidžia pritaikyti veiklas kiekvieno vaiko poreikiams, efektyviai ugdant kalbinius gebėjimus, kurie praplečia jų galimybes bendrauti.

Vaiko galia – kūrybingas

Ugdymo(si) srities *Kuriu ir išreiškiu* turinio aspektai:

Žaidimo raiška

- Žaidimas kaip savo kūno galių tyrinėjimas
- Žaidimas kaip aplinkos ir veikimo su aplinkos objektais tyrinėjimas
- Žaidimas kaip savo patirčių ir socialinių santykių tyrinėjimas
- Žaidimas kaip simbolių taisyklių tyrinėjimas, kūrimas ir laikymasis

Muzikos raiška

- Ankstyvasis muzikinis ugdymas
- Muzikos kalbos elementai
- Garsų pasaulio tyrinėjimas ir išbandymas balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais
- Muzikos klausymo kultūra

Šokio raiška

- Šokio kultūra
- Judesio elementai
- Judesio tyrinėjimai

Dailės raiška

- Vizualaus pasaulio tyrinėjimas
- Vizualinės raiškos priemonių ir kuriamų vaizdų tyrinėjimas
- Grafinė ir spalvinė raiška
- Erdvinė raiška

Teatrinė raiška

- Vaidybos tyrinėjimas

- Improvizacinė vaidybos raiška
- Teatro meno kultūra

Ugdymo(si) turinys 1,5 – 3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ugdymosi srities pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Estetinis suvokimas</p> <p>Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti domėtis, gėrėtis, grožėtis gamtine ir kultūrine aplinka.</p> <p><i>Esminiai gebėjimai.</i></p> <p>Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetine patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.</p>	<p>*Emocingai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius.</p> <p>*Skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus (gražu – bjauru; šviesu – tamsu; tylu – garsu).</p>	<p>Žaisdamas reiškia poreikius ir skirtingas nuotaikas, tyrinėja savo kūno ir balso galimybes. Išbando balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo sulaukusias raiškas.</p> <p>Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu atlikdamas pasirinktą vaidmenį pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones</p>
<p>Meninė raiška</p> <p>Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti domėtis menų kalbomis, jausti meninės raiškos džiaugsmą.</p> <p><i>Esminiai gebėjimai.</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tiksliai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas meninės sąvokas savo patirčiai išreikšti.</p>	<p>*Žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais.</p> <p>*Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“.</p> <p>*Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmis, sava kalba. *Pradedama rinktis jam patrauklias raiškos priemones, medžiagas.</p>	<p>Emocingai reaguoja, ima, apžiūrinėja ir kitaip tyrinėja vizualinės raiškos priemones. Žaidžia grafinės raiškos priemonėmis, išgaudamas brūkšnius, linijas. Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmis, sava kalba. Pradedama rinktis jam patrauklias raiškos priemones, medžiagas. Išgirdęs muziką laisvai juda, judesius palydi emocijomis. Atliepdamas muzikos ritmą ar tempą, improvizuoja rankų, kojų ir kitų kūno dalių judesiais. Apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, aplinkos daiktus ir jais išgauna garsus.</p>
<p>Gebėjimas žaisti</p> <p>Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti kartu su kitais vaikais</p>	<p>*Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmis.</p> <p>*Tiksliai renkasi žaislus,</p>	<p>Vaikas mėgaujasi pasikartojančiais judesiais ir garsais, turi savo mėgstamą repertuarą, siekia atsako ir pamėgdžioja suaugusįjį,</p>

<p>plėtoti žaidimus, kuriant vaikų žaidimo kultūrą. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.</p>	<p>pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. *Kartodamas veiksmus žaidžia vieną įsiminusį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. *Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.</p>	<p>siekdamas dėmesio. Inicijuoja žaismingas socialines sąveikas, drąsiai tyrinėja aplinką, eksperimentuoja su žaislais ir daiktais. Žaidžia su kitais, derina veiksmus, renkasi žaislus ir kuria žaidimo erdves. Kartodamas veiksmus, atkuria paprastus kasdienius siužetus, individualiai ar su kitu vaiku žaidžia režisūrinius ar vaidmenų žaidimus, laikosi jų taisyklių.</p>
<p>Kūrybiškumas Vaikui formuojama vertybė nuostata skatinanti, drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.</p>	<p>*Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo. *Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atrasdamas naujus derinius. *Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus. *Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais.</p>	<p>Imituoja kai kuriuos pažįstamus melodinius ir ritminius darinius. Atkartoja dainų fragmentus, ypač pasikartojančius žodžius ar frazių pabaigas, praktikuoja savos kūrybos spontanišką dainavimą, kuriame yra reguliaraus ritmo pulso požymių. Dėmesingai klauso trumpų muzikos kūrinių ir reaguoja judesiu, ritmiškai ploja, trepsi, pagroja mušamaisiais instrumentais.</p>

Ugdymo(si) turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ugdymosi srities pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Estetinis suvokimas Vaikui formuojama vertybė nuostata, skatinanti domėtis, gėrėtis, grožėtis gamtine ir kultūrine aplinka. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetine patirti-</p>	<p>*Norai įsitraukia ir mėgaujasi muzikavimu, šoku, vaidyba, dailės veikla. *Grožisi žmogaus sukurtos aplinkos ir gamtos spalvomis, formomis, garsais. *Atpažįsta meno kūrinių išskirtinumą ir ypatumus. *Demonstruoja savitą estetinį skonį. Pasako, kas patiko – nepatiko, gerai – blogai, gražu – bjauru; ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas. *Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrasi</p>	<p>Aiškliai skiria kalbėjimą nuo dainavimo, tyrinėja savo balso galimybes. Tyrinėja įvairesnius garso išgavimo būdus pasitelkdamas kūno perkusiją, gamtos medžiagas, muzikos instrumentus ir kitus daiktus, skanduoja, ploja, išbando sudėtingesnius judesius. Instrumentais ar kūno perkusija groja nustatytu pulsu ir pakartoja trumpus ritminius bei melodinius darinius. Judesį derina su dainavimu, ritmišku skandavimu, judesiais atliepia muzikos</p>

<p>mis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.</p>	<p>savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais. *Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, žaismingai stulbinti. *Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. *Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimą, šokį, jų siužetus, veikėjus, nuotaiką; gamtoje ir žmogaus sukurtoje aplinkoje kilusius vaizdinius. *Siūlo, kaip savo aplinkoje ir už mokyklos ribų panaudoti tai, kas jam patinka ir priimtina. *Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakydamas vieną kitą argumentą.</p>	<p>nuotaiką, tempą ir stilių. Dėmesingai klausosi platesnio muzikinio repertuaro. Padedamas fiksuoja savo muzikines kūrybines idėjas grafiniais piešiniais. Drauge su mokytojais ir vaikais dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose ir juose prisiima skirtingus vaidmenis. Dalinasi savo teatre patirtimi su kitais, apibūdina įsimintinus spektaklio epizodus, teatro formomis perteikiamas idėjas susieja su konkrečiomis gyvenimiškomis situacijomis ir išgyvenimais.</p>
<p>Meninė raiška Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti domėtis menų kalbomis, jausti meninės raiškos džiaugsmą. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.</p>	<p>*Tyrinėja skirtingų technikų naudojimo vienam kūrybiniam darbui sukurti galimybes: tapo, piešia, aplikuoja, lipdo, konstruoja ar pan. *Pradedama planuoti kūrybinį procesą: pasirenka norimas priemones, medžiagas, numato proceso eigą, kurią veikdamas gali keisti. *Piešia, tapo, modeliuoja, lipdo erdvinius kūrinius, jungia skirtingas formas į bendrą objektą. *Išbando skaitmenines programėles kaip kūrybos įrankį (piešti, fotografuoti). *Pastebi ir komentuoja kitų kūrybą, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas dailės sąvokas. *Grožisi savo ir kitų kūrinių, savaip perkelia matytas vizualias idėjas į savo kūrybą. *Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. *Kuriam darbus,</p>	<p>Žaisdamas, tyrinėdamas skiria ir palygina vokalinėje bei instrumentinėje muzikoje naudojamus kontrastus (aukštai – žemai, garsiai – tyliai, ilgas – trumpas, linksmas – liūdnas). Atlieka įvairių dainų repertuarą. Judesiu parodo ritmo ir melodijos ypatumus. Veiklos metu spontaniškai improvizuoja balsu. Instrumentais ar kitomis garsų skleidžiančiomis priemonėmis išreiškia idėjas ar nuotaikas, kurias ir atlieka pritarimus eilėms, smulkiąjai tautosakai, muzikos įrašui ar gyvai skambančiai muzikai. Fiksuoja savo kūrybines idėjas grafiniais simboliais. Noriai, drąsiai išbando naujas vizualinės raiškos priemones, medžiagas, jas tyrinėja. Grafiškai pavaizduoja skirtingas linijas (storas, plonas, vingiuotas ir pan.), skirtingo dydžio dėmes, formas. Pradedama kurti objektų vaizdus. Komentuoja savo ar kitų sukurtus grafinius ir</p>

	<p>pasižyminčius fantastinėmis detalėmis, grafiniais ženklais.</p> <p>*Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti. *Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus.</p> <p>*Komentuoja ir kitaip reiškia nuomonę apie savo, kitų vaikų, menininkų darbus vartodamas žinomas dailės sąvokas. *Gali išvardyti keletą technikų. *Samprotauja apie dailės kūrybinių paskirtį. *Supranta, kad yra skirtingos dailės rūšys.</p>	<p>erdvinius kūrybinius, tai, ką sukūrė, papildo pasakojimu. Turi savo mėgstamas priemones, spalvas, kurioms teikia pirmenybę. Tyrinėja skirtingų technikų naudojimo vienam kūrybiniam darbui sukurti galimybes: tapo, piešia, aplikuoja, lipdo, konstruoja ar pan.</p>
<p>Gebėjimas žaisti</p> <p>Vaikui formuojama vertybė nuostata, skatinanti kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kuriant vaikų žaidimo kultūrą.</p> <p><i>Esminiai gebėjimai.</i></p> <p>Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.</p>	<p>*Sėkmingai sąveikauja su kitais, buriasi į didesnes 3–5 vaikų grupes. *Susitaria dėl bendros žaidimo temos, idėjos, eigos, vaidmenų pasidalinimo ir erdvės.</p> <p>*Vartoja kalbą tardamiesi, planuodami žaidimą, plėtodami vaidmenis ir sprenddami konfliktus. *Tiksliai pasirenka arba susikuria žaidimo erdvę, žaidžia menamoje erdvėje arba apibrėžia erdvę simboliniais veiksmais. *Drauge su kitais vaikais plėtoja tęstinius siužetinius vaidmenų žaidimus.</p> <p>*Žaisdamas improvizuoja, kuria vis sudėtingesnius siužetus, kuriuose susipina realios patirtys su fantastiniais elementais ir personažais. *Nesunkiai geba laikytis siužetinio vaidmenų žaidimo taisyklių ir vaidmens funkcijų. *Padedamas labiau įgudusių vaikų ar suaugusiųjų laikosi judriųjų, stalo ir kitų žaidimų taisyklių.</p>	<p>Vaikas geba žaisdamas su kitais tiksliai organizuoti žaidimo veiklas, pritaikydamas erdvę, priemones ir žaislus. Jis kuria socialines situacijas, jungdamas kelis įvykius, laikosi prisiimtų vaidmenų ir taisyklių, sėkmingai sąveikauja su bendraamžiais, buriasi į grupes, susitaria dėl žaidimo eigos ir konfliktų sprendžia kalbėdamasis. Mėgsta kurti tęstinius siužetinius vaidmenų žaidimus, kuriuose derina realias patirtis su fantastiniais elementais, improvizuoja ir plėtoja sudėtingesnius siužetus. Jis lanksčiai keičia vaidmenis, kontroliuoja veiksmus, konstruktyviai sprendžia nesutarimus ir laikosi taisyklių sportiniuose bei naratyviniuose žaidimuose. Mokytojo paskatintas, lengvai įsitraukia į naratyvinius žaidimus, žaidžia vaizduotės žaidimus, mėgsta netradicine žaidimo erdve ir jas tvarko.</p>
<p>Kūrybiškumas</p> <p>Vaikui formuojama vertybė nuostata skatinanti, drąsiai kurti ir autentiškai</p>	<p>*Generuoja naujas idėjas, fantazuoja apie tai, ką nori sukurti. *Neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones ir</p>	<p>Vaikas planuoja kūrybinį procesą, pasirenka priemones, medžiagas, numato eigą ir ją pritaiko pagal poreikį. Jis piešia, tapo,</p>

<p>išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.</p>	<p>kūrybos būdus įvairiose kasdienio gyvenimo ir veiklos srityse. *Autentišką pasaulio matymą išreiškia įvairiais būdais, keičia, pertvarko savo kūrybines idėjas, siūlo kelis jų variantus. *Supranta ir nusako konkretaus savo kūrinio paskirtį. *Pasa-koja apie tai, ką sukūrė, apie pasirinktus kūrybos būdus, medžiagas, priemones. *Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. *Savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus. *Numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato, padedamas sprendžia kūrybinius iššūkius, pagal savo įsivaizdavimą siekia pabaigti kūrybinį darbą, paskatintas jį tobulina. *Dali-nasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai.</p>	<p>modeliuoja, lipdo, jungia formas, išbando skaitmenines programėles kūrybai. Grožisi savo ir kitų darbais, perkelia idėjas į kūrinius, eksperimentuoja dailės techniko-mis bei skaitmeninėmis technologijomis. Kuria darbus su fantastinėmis detalėmis ir grafiniais ženklais, turi kūrybinių sumanymų, kuriuos nuosekliai įgyvendina. Kartu su kitais kuria bendrus darbus, reiškia nuomonę apie kūrinius, naudoja dailės sąvokas, išmano kelias technikas. Kurdamas vaidmenis naudoja kūno judesius, mimiką, balso intonacijas, kuria dialogus ir naudojami kūrybinėmis priemonėmis.</p>
---	--	--

Vaiko galia – sėkmingai besimokantis

Ugdymo turinys, apimantis visas ugdymo(si) sritis, 1,5 – 3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ugdymosi srities pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Tyrinėjimas Vaikui formuojama vertybinė nuostata skatinanti, domėtis viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebėti, bandyti ir samprotauti. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką</p>	<p>*Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktai ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. *Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija. *Tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. *Pamėgdžiodamas suaugusįjį</p>	<p>Vaikai natūraliai tyrinėja aplinkos daiktus ir objektus. Suaugusiojo kalbinami, mokosi atpažinti formą, spalvą, suprasti sąvokas „toks pat“, „panašus“, „skiriasi“. Atranda, kad figūras ir objektus galima apversti, pasukti, pastumti. Išmoksta pavadinti linijas, dvimates ir trimates figūras, džiaugiasi jas atpažindami aplinkoje ar paveikslėliuose. Eksperimentuoja su vandeniu</p>

pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	ilgesnį laiką įsitraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatais rodo kitiems.	– pilsto, stebi, kas plaukia ar skęsta.
<p>Problemų sprendimas</p> <p>Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti priimti iššūkius ir spręsti problemas. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Geba atpažinti ir įvardinti iššūkius, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsversto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.</p>	<p>*Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. *Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. *Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taisyti, tobulina sprendimą.</p>	<p>Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas (pavyzdžiui, paimti kamuolį ir paduoti draugui, linguoti ir ploti, dėlioti kaladėles). Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.</p>
<p>Mokėjimas mokytis</p> <p>Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti noriai mokytis, džiaugtis tuo, ką išmoko. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.</p>	<p>*Trumpam įsitraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. *Pasirenka mėgstamą žaislą, meno kūrinį, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. *Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta. *Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas.</p>	<p>Daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones. Stebi, tyrinėja, pajunta tekstūrų skirtumus augalų įvairovėje. Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko erdvėse, įvairiose situacijose kalbinami mokytojo, vaikai įgyja vis daugiau patirties. Vaikai kartu su mokytoja stebi vabzdžius darželio sode, analizuoja jų spalvas, formas, judėjimą. Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas.</p>

Ugdymo(si) turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ugdymosi srities pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Tyrinėjimas</p> <p>Vaikui formuojama vertybinė nuostata skatinanti, domėtis viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebėti, bandyti ir samprotauti. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultū-</p>	<p>*Atskleidžia savo interesus, tikslingai keldamas klausimus apie gyvosios ir negyvosios gamtos bei žmogaus sukurtus objektus, reiškinius, jų požymius. *Domisi nedaiktinių reiškinų (pvz., garsų, judesių) pasiskirtimi ir estetika. *Stebėda-</p>	<p>Mokytojui padedant, gretina realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos perspektyvos (iš šono, viršaus, apačios, šešėlio), pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje. Susipažįsta ir moko naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikros-</p>

<p>rinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	<p>mas, eksperimentuodamas išsiaiškina objektų požymius, medžiagų savybes, skaidydamas ir jungdamas aiškinasi objektų sandarą, išbandydamas atranda objektų paskirtį, lygindamas ir gretindamas ieško panašumų ar skirtumų tarp objektų ir reiškinių, įžvelgia ryšį tarp objekto sandaros ir paskirties. *Paiškina, kad tyrinėjant su daiktais, medžiagomis, augalais, gyvūnais reikia elgtis atsargiai; kalbėdamas apie tyrinėjimą remia-si jo rezultatais; apibūdina tyrinėjamų objektų požymius, panašumus ir skirtumus; savo stebinius palygina su kitų stebiniais, kartais susieja skirtingus pastebėjimus.</p>	<p>kopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką. Tyrinėjami aplinką atranda daug erdvinės informacijos. Stebėdami, pažindami, spontaniškai ar tikslingai tyrinėjami realioje ar virtualioje aplinkoje pateiktus, atrastus ar pastebėtus matematinius objektus, atpažįsta dvimates figūras (skritulį, kvadratą, stačiakampį, trikampį), trimates figūras (kubą, rutulį). Mokosi apibūdinti ir palyginti jų pagrindinius elementus, grupuoti (pagal vieną požymį), komponuoti, konstruoti skirtingų dydžių figūrų (objektų) sekas. Eksperimentuodami vai-kai atranda, kad sudėtingesni objektai gali būti gaunami ir vaizduojami kaip paprastesnių, gerai pažįstamų objektų junginys.</p>
<p>Problemų sprendimas Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti priimti iššūkius ir spręsti problemas. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Geba atpažinti ir įvardinti iššūkius, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsversto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.</p>	<p>*Dažnai atpažįsta kasdienės ir mažiau įprastos problemas. *Retsykiais pats ieško iššūkių, aktyviai bando įveikti pasitaikančius sunkumus. *Pasitikrina, kaip suprato problemą apie ją kalbėdamas ir užduodamas klausimus. *Ieško priimtinių bendrų sprendimų kartu su kitais, siūlo sprendimo būdus kitiems, sugeba atpažinti išorinius trikdžius ir atsiriboti nuo jų veikdamas, išbando sprendimo būdų alternatyvas. *Spręsdamas problemą samprotauja, kas pa-vyko (nepavyko), ką galima daryti toliau ar kitaip.</p>	<p>Mokytojo padedami, vaikai ieško panašumų ir skirtumų, sprendžia problemas, suvokia ir taiko veiksmų sekas, nagrinėdami įvairius procesus ir kasdienės veiklas. Jie mokosi skaidyti veiklas į dalis, paskirstyti vaidmenis komandoje, žaisdami, konstruodami bei dalyvaudami projektinėse veiklose. Susipažindami su žaidybinėmis programavimo aplinkomis, vaikai kuria nesudėtingas animacijas, žaidimus, dėlioja komandų blokų sekas ir jas vykdo, atpažindami kartojamus veiksmus.</p>
<p>Mokėjimas mokytis Vaikui formuojama vertybinė nuostata, skatinanti noriai</p>	<p>*Kai domina tema, ieško galimybių sužinoti daugiau ir pa-</p>	<p>Veikdami su daiktais, vaikai lavina dėmesį, mąstymą, kant-</p>

<p>mokyti, džiaugtis tuo, ką išmoko. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Geba mokyti ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.</p>	<p>tenkinti savo smalsumą. *Numato kelis žingsnius tikslui pasiekti ir juos įgyvendina. Išlieka pozityviai nusiteikęs siekti numatyto tikslo nepaisant išskylančių sunkumų, lanksčiai prisitaiko prie situacijos arba keičia sprendimus. Aptaria atliktą veiklą čia ir dabar ar po tam tikro laiko. Pasako, parodo, kaip veikė, mokėsi, kaip įveikė iššūkius, planuoja, ką darys toliau</p>	<p>rybę, savikontrolę ir mokosi tausoti. Naudodami išmaniuosius daiktus, jie tyrinėja jų veikimą. Dalyvaudami judriuose žaidimuose, mokosi tiksliai apibūdinti objektų ir savo padėtį erdvėje, sekti ir duoti nurodymus dėl judėjimo krypties ir vietos. Mokytojo padedami, vaikai nuosekliai mokosi atpažinti, pratęsti ir kurti sekas naudodami piešinius, objektus, ritmą ar judesius.</p>
--	---	---

-Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

15.5. Ugdymo srityje „Kuriu ir išreiškiu“ pedagogas skatina vaikų kūrybingumą, įtraukiant juos į spontanišką tyrinėjimą, eksperimentavimą ir kūrybinių priemonių išbandymą. Mokytojas veikia kaip įkvėpėjas ir palaikantis vadovas, akcentuojantis kūrybinį procesą, o ne rezultatą. Vaikai laisvai renkasi veiklą ir priemones, o mokytojas pastebi ir praturtina jų žaismę bei įtraukia kitus. Ugdymo kontekstai kuriami taip, kad skatintų saviraišką ir tyrinėjimo džiaugsmą, įskaitant bibliotekas, muziejus, parkus. Kultūrinėse veiklose vaikai tampa kūrėjais, atlikėjais ir stebėtojais, o grupinė kūryba stiprina bendradarbiavimą ir idėjų dalinimąsi.

V. VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĖSTINUMAS

16. Vaikų pasiekimų įrodymai užfiksuojami savaitės veiklos plano refleksijoje, jų pažangą ir pasiekimus vertina mokytojai, specialistai, tėvai. Vaikų pažangą ir pasiekimus vertiname remiantis „Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašu“. Vertinimo medžiaga kaupiama skaitmeninėje laikmenoje el. dienynas Mūsų darželis. Vaikų ugdymosi pasiekimų dokumentavimo, stebėsenos ir surinktos informacijos naudojimo procesai vykdomi laikantis konfidencialumo reikalavimų. **Vaikai patys mokosi įsivertinti** savo veiklos patirtis ir rezultatus. Vaiko pasiekimai yra vertinami nuolat, kasdieninės veiklos metu. Grupės mokytojas ir kiti pedagogai, planuodami ugdymo procesą planuoja ir vertinimą, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko amžių, galias bei realius gebėjimus. Tėvai sistemingai informuojami apie vaiko daromą pažangą ir pasiekimus, jų ugdymosi stiprybes bei mažiau išplėtotus gebėjimus. Numatomi tolesni tobulėjimo žingsniai ir tikslingai susitariama dėl vaiko sėkmingos ūgties. **Ugdymosi dermė ir tęstinumas.** Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė suderintos jas sudarančių pasiekimų grupės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas. Kiekvienas vaikas unikalus savais sugebėjimais, pasiekimais ir gebėjimais. Reikia nepamiršti įvertinti tai kas svarbiausia ir aktualiausia, o tik ateitis parodys, kurioje srityje jo pasiekimai bus patys aukščiausi. Vaikų ugdymosi pasiekimai – tai ugdymo procese įgyti vaikų gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos, apie kurias sprendžiame iš vaikų veiklos ir jos pasiektų rezultatų. Vaikų pasiekimų įrodymų kaupimas ir pasiekimų dokumentavimas bei stebėseną padeda siekti ugdymo ir ugdymo(si) kokybės. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) kompetencijų dermė, siekiant, kad vaikas būtų pasiruošęs sėkmingai mokytis.

Vertinimas padeda

- Geriau pažinti vaiką, išsiaiškinti jo poreikius, interesus, esamą gebėjimų lygį, raidos ypatumus.
- Matyti net ir nedidelę pažangą, kad galėtumėm planuoti tolimesnius ugdymosi žingsnius.
- Stebėti ir koreguoti vaiko ugdymosi procesą, kad galėtų laiku suteikti pagalbą ir pritaikyti ugdymo metodus pagal vaiko poreikius.
- Reguliariai peržiūrėti ugdymo procesą, vaikų daromą pažangą ir pateikti tėvams aktualią informaciją. Būtinai grįžtamasis ryšis dėl tėvų kryptingo įsitraukimo į ugdymo(si) procesą.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dėmė: suderintos jas sudarančių pasiekimų grupės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas.
